

การพัฒนาระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน
ระดับประถมศึกษาโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
Development of a Monitoring and Assessment System on Desirable
Characteristics of Primary Education Students in Schools under Local
Administration Organizations

ปัญญาภรณ์ ตันพนิส^{1*} และวรรณดี แสงประทีปทอง²

Panchaporn Tantanis^{1*} and Vandee Sangprateptong²

(Received: January 1, 2020 ; Revised: January 30, 2020 ; Accepted: January 31, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ (2) ประเมินคุณภาพของระบบที่พัฒนาวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนาระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบ การวัดและประเมินผล การบริหารการศึกษา จำนวน 13 คน และครูและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 5 ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 360 คน เครื่องมือวิจัย คือ ร่างระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ฯ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือวัด แบบประเมินคุณภาพร่างระบบ แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อโปรแกรม แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์นักเรียนโดยครู จำนวน 3 ฉบับ และแบบประเมินตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม และนำแบบวัดทั้ง 4 ฉบับ ไปทดลองใช้กับครูและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 5 ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อตรวจสอบอำนาจจำแนก ความตรงเชิงโครงสร้าง และความเที่ยงของเครื่องมือวัด ตลอดจนการทำงานของโปรแกรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 การประเมินคุณภาพของระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน จำนวน 300 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ ระบบการ

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

² รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹ Ph.D. Candidate, School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

² Associate Professor, School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

* Corresponding Author E-mail: panchapon.t@gmail.com

กำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ฯ คู่มือการใช้ระบบฯ และแบบประเมินคุณภาพของระบบฯ วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ฯ ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย คน เงิน วัสดุ และข้อมูลสารสนเทศ (2) กระบวนการ ประกอบด้วย การกำหนดพันธกิจ การทบทวนข้อมูล การวางแผนอนาคตของการดำเนินการกำกับ ติดตาม และประเมินผล (3) ผลลัพธ์ คือ รายงานผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนรายบุคคล รายงานพฤติกรรม และการรับรองมาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา (4) ข้อมูลย้อนกลับ คือ รายงานผลการกำกับ ติดตาม และประเมิน เพื่อปรับปรุงและพัฒนา และ (5) สภาพแวดล้อม คือ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และ 2) ผลการประเมินคุณภาพของระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ฯ พบว่า ระบบมีคุณภาพตามมาตรฐานการประเมิน คือ ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์ ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ ระบบการกำกับติดตามและประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประถมศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this research were: (1) to develop a monitoring and assessment system on desirable characteristics of primary education students in schools under local administration organizations; and 2) to assess the quality of the developed system. The research process comprised two phases. Phase 1 was the development of a monitoring and assessment system on desirable characteristics of primary education students in schools under local administration organizations. The sample consisted of: 13 experts in system development, measurement and evaluation, and educational administration; 360 teachers and students from grade 1, 3 and 5 in schools under local administration organizations. The research instruments were the draft of monitoring and assessment system on desirable characteristics, a recording form for focus group discussion, consistency assessment form for the instruments, a quality assessment form for the draft of the system, a questionnaire inquiring opinions on the program, 3 student desirable characteristics observation forms for teachers, and a self-assessment form for grade 5 students. The data were collected from the focus group discussion. The four forms were tried out with the teachers and students in grade 1, 3 and 5 of schools under local administration organizations in order to examine the discrimination, structure validity and reliability of the instruments as well as how the program worked. Analysis of data employed

content analysis, the mean and standard deviation. Phase 2 was an assessment of the monitoring and assessment system on desirable characteristics of primary education students in schools under local administration organizations. The sample consisted of 300 educational institution administrators, teachers and students. The research instruments were: the monitoring and assessment system on desirable characteristics, the system handbook, and a quality assessment form for the system. Analysis of data employed the mean, standard deviation, and content analysis.

The findings were as follows: 1) the system of monitoring and assessment on desirable characteristics that had been developed consisted of 5 components: (1) the inputs which comprised people, money, materials and information; (2) the process which consisted of defining the mission, taking stock, planning for the future of monitoring and assessment; (3) the outputs which were reports on desirable characteristics of each students and each behavior, and accreditation of desirable characteristics of primary education students; (4) the feedback which was a report on monitoring and assessment which indicated what to be improved and developed; and (5) the context which consisted of the 20-year National Strategy, the Twelfth National Economic and Social Development Plan, the National Education plan 2017-2036; and 2) the results of the quality assessment of the monitoring and assessment system on desirable characteristics of primary education students revealed that the system had its quality as required by the assessment as it had propriety, feasibility, and accuracy at a high level and utility at the highest level.

Keywords: monitoring and assessment system, desirable characteristics, primary education, local administration organization

บทนำ

คุณลักษณะของคนในชาติถือเป็นดัชนีชี้วัดความเจริญก้าวหน้าและความสงบสุขร่มเย็น มีผลต่อความอยู่รอดอย่างยั่งยืนของสังคม ดังจะเห็นได้จากระบบการจัดการศึกษานับแต่อดีตเป็นต้นมา ต่างให้ความสำคัญต่อคุณลักษณะของคนในชาติมิเคยเปลี่ยนแปลง จากเดิมที่สังคมไทยจัดการเรียนตามคตินิยมของชาวพุทธโดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง แม้ในสมัยปฏิรูปการศึกษาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวครั้งมีการจัดให้ศึกษาเล่าเรียนศาสตร์ตะวันตก แต่ยังคงการอบรมสั่งสอนด้านคุณธรรมควบคู่กันไป (วิชัย ต้นศิริ, 2550) หากพิจารณาการศึกษาในปัจจุบัน นับตั้งแต่หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 กำหนดหลักสูตรไทยโดยมีรายวิชา จริยศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จวบจนปัจจุบันหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กำหนดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ (กระทรวงศึกษาธิการ,

2551) ประกอบด้วย 1) รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553)

การดำเนินการเกี่ยวกับการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นไปด้วยเจตนารมณ์เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่พบว่า ปัจจุบันการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนยังไม่บรรลุตามเจตนารมณ์การกำกับดูแลคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง เนื่องจากการดำเนินงานในระดับชั้นเรียน ซึ่งเป็นการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ขั้นพื้นฐาน มิได้ให้ความสำคัญอย่างจริงจังต่อการประเมิน โดยพบปัญหาจากหลายประการ เช่น ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัด และประเมินคุณลักษณะ (โรสนี จริยะมาการ, สุวิมล ว่องวานิช และสร้อยสน สกลรักษ์, 2559) ซึ่งปัญหานี้จะส่งผลต่อเนื่อง และหากสะสมไว้เป็นเวลานานจะก่อเกิดปัญหาต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทย นั่นคือ เมื่อครูขาดทักษะในการประเมินเจตพิสัย ก็จะประเมินเพียงแค่ว่าให้หน้าที่นั้นผ่านพ้นไปดังจะเห็นได้จากผลที่ ปรากฏจากงานวิจัยของ ณพัฑฒอร เสงสมบุรณ์ (2557) ที่ครูจะใช้เพียงใบรายชื่อร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีแบบแผน เมื่อการประเมินขาดความจริงจัง ผลการประเมินก็ย่อมจะขาดคุณภาพตามไปด้วยอย่างเลี่ยงไม่ได้ ประกอบกับการพัฒนาของเทคโนโลยีที่เปิดกว้าง (ชาญณรงค์ พรุ่งรุ่งโรจน์, 2554) ส่งผลให้พื้นฐานคุณลักษณะประจำตัวของผู้เรียนลดลงตามไปด้วย ซึ่งปัญหาเหล่านี้พบได้มากในผู้เรียนที่อยู่ในเขตเมือง โดยเฉพาะโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ผู้เรียนจะอยู่ในเขตเทศบาลนคร หรือเทศบาลเมืองเป็นส่วนใหญ่ สังคมเหล่านี้บีบบังคับให้การใช้ชีวิตต้องต่อสู้ดิ้นรน สถาบันครอบครัวเล็กลง จนในบางรายไม่สมบูรณ์ การเสพสื่อมาจากหลายทิศทาง และเข้าถึงผู้เรียนได้ง่าย ส่งผลให้เกิดการลดลงของคุณลักษณะดังจะเห็นได้จากปัญหารายวันในสถานศึกษา เช่น การลักขโมย การขาดวินัย การใช้ยาเสพติด หรือจะเป็นข่าวรายวันตามสื่อต่าง ๆ ก็ไม่ต่างกัน

จากปัญหาดังกล่าว การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์จะสำเร็จได้ควรจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่เพียงเฉพาะโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีผลต่อการประเมินอย่างยิ่ง คือ ครอบครัว (Rossi, Lipsey and Freeman, 2004) โดยผู้ปกครองจะต้องช่วยในการเอาใจใส่ กวดขันคุณลักษณะของบุตรหลาน และอีกหนึ่งผู้มีส่วนผลักดันคือต้นสังกัดของสถานศึกษา ที่จะส่งเสริมให้การดำเนินการของสถานศึกษาสำเร็จ โดยการสนับสนุน กำกับ และติดตาม ด้วยเหตุนี้ควรจะมีการระดมสมองจากผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการร่วมกันวางระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยควรดำเนินการพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ช่วงอายุ 6-12 ปี หรือในระดับประถมศึกษา เนื่องจากช่วงวัยดังกล่าวนี้ เป็นช่วงวัยที่ผู้เรียนมักจะคล้อยตาม หรือถูกชักจูงได้ง่าย ยินดีรับความรู้ใหม่ๆ (รัฐจวน คำวชิรพิทักษ์, 2557)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการออกแบบและพัฒนาระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีการประเมินเป็นระยะ ๆ ในลักษณะการวัดและประเมินเพื่อการกำกับและติดตาม โดยให้มีการตรวจสอบ Baseline ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และตรวจสอบพัฒนาการ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากนั้นให้มีการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานในลักษณะการประเมินสรุป (summative assessment) ในระดับชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 5 หากพบว่าผู้เรียนคนใดไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน ให้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้เสร็จสิ้นภายในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้การดำเนินการภายใต้กรอบงานของสถานศึกษา ยังถือได้ว่าเป็นหน่วยขับเคลื่อนที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด และเพื่อให้สะดวกต่อการใช้งาน จะได้พัฒนาโปรแกรมประมวลผลที่สามารถดำเนินการได้สะดวกทั้งในรูปของคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์สมาร์ทโฟนทั่วไป รองรับการทำงานได้ทุกที่ทุกเวลาอย่างไม่มีข้อจำกัด ที่หน่วยงานระดับต่าง ๆ สามารถนำไปปรับใช้ได้เป็นทางเลือกสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่จะสามารถนำไปใช้เพื่อก่อประโยชน์ได้สูงสุดต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อประเมินคุณภาพของระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การพัฒนาระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประกอบด้วย

1.1.1 ประชากรในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา

1.1.2 ประชากรในการทดลองใช้เครื่องมือวัด ได้แก่ ครูและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 5

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบ จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 5 คน รวม 13 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเที่ยงของเครื่องมือวัดทั้ง 4 ฉบับ คือ ครูและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 5 ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 360 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สุ่มโรงเรียนขนาดกลางในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดสอนในระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 เลือกระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 5

ขั้นตอนที่ 3 สุ่มห้องเรียนอย่างง่ายจำนวนระดับชั้นละ 3 ห้องเรียน

ขั้นตอนที่ 4 สุ่มนักเรียนอย่างง่ายจำนวนห้องเรียนละ 38 คน

ขั้นตอนที่ 5 สุ่มครูอย่างง่ายจำนวนชั้นเรียนละ 6 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 ร่างระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

2.3 แบบประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือวัด

2.4 แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน จำนวน 4 ฉบับ ประกอบด้วย แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยครู จำนวน 3 ฉบับ และแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยนักเรียนประเมินตนเอง จำนวน 1 ฉบับ

2.5 แบบประเมินคุณภาพร่างระบบฯ

2.6 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อโปรแกรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.1 สนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาร่างระบบฯ

3.2 ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแบบวัดทั้ง 4 ฉบับ เพื่อนำผลมาหาความตรงเชิงเนื้อหา

3.3 นำแบบวัดทั้ง 4 ฉบับ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 5 จำนวน 360 คน เพื่อตรวจสอบอำนาจจำแนก ความตรงเชิงโครงสร้าง และความเที่ยงของแบบวัด

3.4 ตรวจสอบการทำงานของโปรแกรมเบื้องต้น ด้านการนำเข้าข้อมูล และการประมวลผลโดยการสอบถามความคิดเห็นของผู้ทดลองใช้โปรแกรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสังเคราะห์เอกสารจัดทำร่างระบบฯ

4.2 หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 ความคิดเห็นของผู้ใช้ระบบ และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อร่างระบบฯ รวมทั้งวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัด โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

4.4 วิเคราะห์อำนาจจำแนกของรายการประเมินในแบบวัดโดยหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัด ฉบับที่ 1-4 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .27-.63, .25-.61, .31-.62 และ .31-.62 ตามลำดับ

4.5 วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดแต่ละฉบับโดยเปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำด้วยการทดสอบค่าที (t-test) พบว่าทั้ง 4 ฉบับมีคะแนนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.6 วิเคราะห์ความเที่ยงของแบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยครู โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ปรากฏผลฉบับที่ 1-3 มีค่าความเที่ยง .95, .90 และ .86 ตามลำดับ และความเที่ยงของแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยนักเรียนประเมินตนเอง โดยวิเคราะห์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าความเที่ยง .99

ระยะที่ 2 การประเมินคุณภาพของระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน จำนวน 300 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สุ่มโรงเรียนขนาดกลางในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดสอนในระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 เลือกระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 5

ขั้นตอนที่ 3 สุ่มห้องเรียนอย่างง่ายจำนวนระดับชั้นละ 3 ห้องเรียน

ขั้นตอนที่ 4 สุ่มนักเรียนอย่างง่ายจำนวนห้องเรียนละ 31 คน

ขั้นตอนที่ 5 สุ่มครูอย่างง่ายจำนวนชั้นเรียนละ 6 คน

ขั้นตอนที่ 6 เลือกผู้บริหารสถานศึกษาทุกท่านในสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 ระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 คู่มือการใช้ระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3 แบบประเมินคุณภาพของระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 กำหนดเวลาในการทดลองใช้ระบบฯ ช่วงเดือนมิถุนายน ถึง สิงหาคม 2562

3.2 ประชุมทำความเข้าใจกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทดลองใช้ระบบฯ

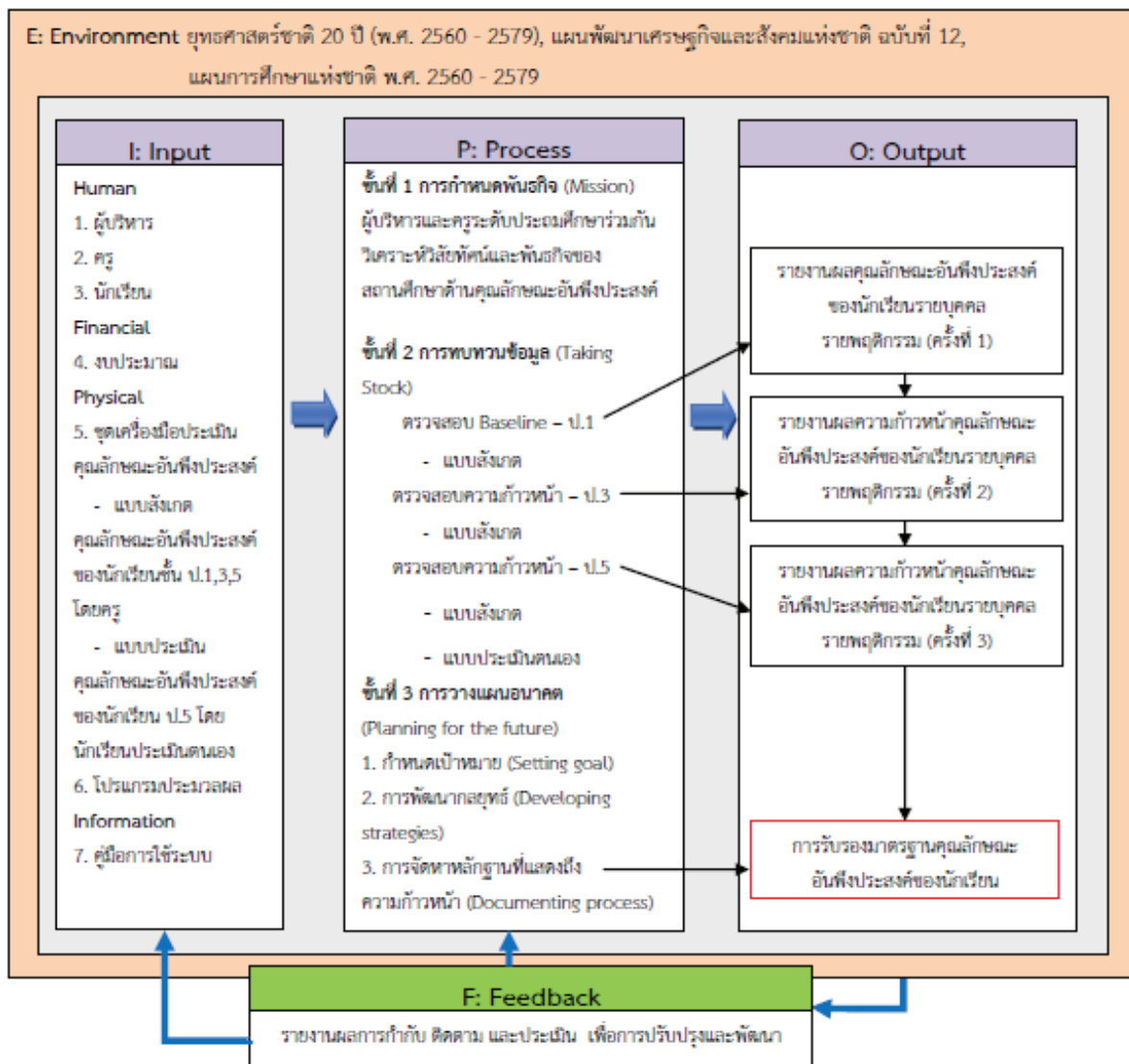
3.3 ทดลองใช้ระบบ

3.4 ประเมินคุณภาพของระบบฯ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ประเมินคุณภาพของระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ระบบประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ มีรายละเอียดดังนี้

ภาพ 1 ระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (input) ประกอบด้วย คน เงิน วัสดุ และข้อมูลสารสนเทศ โดย 1) คน หมายถึง ผู้บริหาร ครู และนักเรียน 2) เงิน หมายถึง งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน 3) วัสดุ หมายถึง 3.1) ชุดเครื่องมือประเมิน ประกอบด้วยเครื่องมือ จำนวน 4 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1, 2 และ 3

คือ แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 5 โดยครู และฉบับที่ 4 คือ แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สำหรับนักเรียนประเมินตนเอง โดยชุดเครื่องมือเป็นแบบมาตราประมาณค่า การให้คะแนนเป็น 0, 1, 2, 3 จำนวน 80 ข้อ 3.2) โปรแกรมประมวลผล รายงานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนรายบุคคล รายงานพฤติกรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 รายงานความก้าวหน้าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนรายบุคคล รายงานพฤติกรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 5 และเอกสารการรับรองมาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่ผ่านการประเมินทั้ง 3 ระดับ และ 4) ข้อมูลสารสนเทศ หมายถึง คู่มือการใช้ระบบ

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (process) แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดพันธกิจ (mission) ผู้บริหารและคณะครูระดับประถมศึกษาร่วมกันระดมสมอง แลกเปลี่ยน และวิเคราะห์วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษาในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่เข้ามาและสภาพปัจจุบัน เพื่อตกผลึกเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่จะนำมาพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษาที่ทุกคนยอมรับร่วมกัน ขั้นตอนที่ 2 การทบทวนข้อมูล (taking stock) โดยวิเคราะห์สภาพปัจจุบันด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลพื้นฐาน (baseline) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยกระบวนการสังเกตของครู จากนั้นตรวจสอบความก้าวหน้าด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เมื่อนักเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการสังเกตของครู และตรวจสอบความก้าวหน้าด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอีกครั้ง เมื่อนักเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการสังเกตของครู ร่วมกับการประเมินตนเองของนักเรียน กำหนดน้ำหนักคะแนน ครู : นักเรียน = 70 : 30 ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนอนาคต (planning for the future) บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายของสถานศึกษา จะต้องนำข้อมูลผลการประเมินที่ได้มาวางแผนการพัฒนานักเรียนในอนาคต โดยการดำเนินการจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินวิเคราะห์ซ้ำ ๆ ถึงพัฒนาการเป็นระยะ ๆ ของนักเรียนแต่ละบุคคล เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาที่จะเกิดผลอย่างชัดเจนและแท้จริง โดยระบบออกแบบให้นำผลการประเมินมาสู่การวางแผนตั้งแต่นักเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เมื่อดำเนินการพัฒนาไปแล้วจะประเมินความก้าวหน้าเมื่อนักเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 5 หากดำเนินการครบกระบวนการนักเรียนจะได้รับการรับรองมาตรฐานด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในรูปของเกียรติบัตร โดยขั้นตอนสำคัญที่จะต้องดำเนินการในการวางแผนอนาคต คือ การกำหนดเป้าหมาย การพัฒนากลยุทธ์ (developing strategies) และการจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting process)

องค์ประกอบที่ 3 ผลลัพธ์ (output) มีการรายงานผล ดังนี้ 1) รายงานผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนรายบุคคล รายงานพฤติกรรม จากผลการตรวจสอบ baseline ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ครั้งที่ 1) 2) รายงานผลความก้าวหน้าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนรายบุคคล รายงานพฤติกรรม จากผลการกำกับ ติดตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ครั้งที่ 2) 3) รายงานผลความก้าวหน้าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนรายบุคคล รายงานพฤติกรรม จากผลการกำกับ ติดตาม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ครั้งที่ 3) และ 4) การรับรองมาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

องค์ประกอบที่ 4 ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) รายงานผลการกำกับ ติดตาม และประเมิน เพื่อปรับปรุงและพัฒนา

องค์ประกอบที่ 5 สภาพแวดล้อม (environment) ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579), แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579

2. ผลการประเมินคุณภาพของระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ ด้านความถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47, 4.40$ และ 4.49 ตามลำดับ) และพบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$)

อภิปรายผล

1. การพัฒนาระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ เป็นไปตามองค์ประกอบของระบบที่วาง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) ปัจจัยนำเข้า (input) 2) กระบวนการ (process) 3) ผลลัพธ์ (output) 4) ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) และ 5) สภาพแวดล้อม (environment) ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาระบบของสิทธิชัย เจริญพิวัฒนาพงษ์ (2552) ซึ่งได้พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในตามแนวการบริหารงานแบบมุ่งคุณภาพทั่วทั้งองค์กร สำหรับโรงเรียนอนุบาลเอกชน โดยผลการวิจัยระบบประกันคุณภาพภายในที่พัฒนา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 2) ด้านกระบวนการ 3) ด้านผลลัพธ์ 4) ด้านข้อมูลย้อนกลับ และ 5) ด้านสภาพแวดล้อมของระบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lunenberg (2010) ได้ศึกษาเรื่อง school as open system โดยศึกษากับโรงเรียนของรัฐบาล พบว่า โรงเรียนของรัฐบาลแม้จะมีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน แต่ระบบจะมี 5 องค์ประกอบเช่นเดียวกัน คือ ปัจจัยนำเข้า (inputs), กระบวนการเปลี่ยนแปลง (transformation process), ผลลัพธ์ (outputs), ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) และสภาพแวดล้อม (environment)

กระบวนการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนากลายได้แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง กำหนดเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนด พันธกิจ (mission) ขั้นตอนที่ 2 การทบทวนข้อมูล (taking stock) โดยวิเคราะห์สภาพปัจจุบันด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนอนาคต (planning for the future) บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายของสถานศึกษา จะต้องนำข้อมูลผลการประเมินที่ได้มาวางแผนการพัฒนานักเรียนในอนาคต โดยขั้นตอนสำคัญที่จะต้องดำเนินการในการวางแผนอนาคต คือ การกำหนดเป้าหมาย การพัฒนากลยุทธ์ (developing strategies) และการจัดหาหลักฐานที่แสดง

ถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting process) กระบวนการภายในระบบดังกล่าวนี้สอดคล้องตามขั้นตอนประเมินของ Fetterman (2015) 3 ขั้นตอน คือ การกำหนดพันธกิจ การทบทวนข้อมูล และการวางแผนอนาคต ซึ่ง Fetterman ได้ปรับปรุงขั้นตอนการประเมินแบบเสริมพลังให้เหลือเพียง 3 ขั้นตอน ในปี ค.ศ. 2015 แต่ยังคงสาระสำคัญไว้เช่นเดียวกับรูปแบบการประเมินเดิม 4 ขั้นตอน นั่นคือ การทบทวนข้อมูล การกำหนดเป้าหมาย การพัฒนากลยุทธ์ และการจัดหาหลักฐานที่แสดงความก้าวหน้า

2. การประเมินคุณภาพของระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินคุณภาพของระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผู้ประเมินประกอบด้วย ผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 5 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ใช้ระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามกรอบแนวคิดของ Stufflebeam (1981) โดยจัดหมวดหมู่การประเมินคุณภาพเป็น 4 หมวด คือ การประเมินคุณภาพในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และความ เป็นประโยชน์ โดยปรากฏผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) มีรายละเอียดผลการประเมิน ดังนี้

ด้านความเหมาะสม ผลการประเมินคุณภาพเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับรายการประเมิน ที่มีผลการประเมินในระดับมากที่สุด คือ ระบบมีการระบุระดับขั้นในการกำกับ ติดตาม และประเมินไว้อย่างชัดเจน ประเด็นดังกล่าวนี้ มีผลการประเมินในระดับมากที่สุด เนื่องจากกำกับ ติดตาม และประเมิน มีการชี้แจงรายละเอียดแต่ละระดับขั้น ซึ่งประกอบด้วย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 5 ไว้อย่างชัดเจน

ด้านความเป็นไปได้ ผลการประเมินคุณภาพเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยรายการประเมินที่มี ผลการประเมินสูงสุด คือ ระบบสามารถกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนได้จริง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่ได้จากระบบ ตรงตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งสอดคล้องกับผลการทดลองใช้ระบบ ที่ปรากฏค่าความเที่ยง และค่าอำนาจจำแนกเป็นไปตามมาตรฐาน

ด้านความถูกต้อง ผลการประเมินคุณภาพเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีรายการประเมินที่มี ผลการประเมินในระดับมากที่สุด คือ ระบบระบุผู้สังเกต ผู้ถูกสังเกต และผู้ประเมินไว้อย่างชัดเจน ซึ่งประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้ระบุผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบไว้ชัดเจน พร้อมจำแนกตามเครื่องมือวัด ทั้ง 4 ฉบับโดยละเอียด

ด้านความเป็นประโยชน์ ผลการประเมินคุณภาพเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลการ ประเมินด้านนี้มีค่าสูงสุด และหากพิจารณารายการประเมิน พบว่ามีรายการประเมินที่มีคะแนนสูงสุด คือ ผลการ ประเมินตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ออกแบบการรายงานผล ให้แสดงผลในหลายมุมมอง และยังมีรายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร สำหรับนำไปประกอบการวางแผนพัฒนาได้ โดยสะดวก หรือหากจะย้อนดูรายละเอียดของผลการประเมินก่อนสรุปก็จะมีรายละเอียดชัดเจนเช่นเดียวกัน อีกทั้งยังมีการรายงานผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนรายบุคคล และรายพฤติกรรมของ

นักเรียนแต่ละคน เพื่อแจ้งผลการประเมินให้ผู้ปกครองได้ทราบด้วย และหากเมื่อนักเรียนเลื่อนระดับชั้นเข้าสู่การประเมินรอบถัดไป ระบบก็จะรายงานผลความก้าวหน้าให้ทราบร่วมด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- 1.1 ผู้บริหารจะต้องเน้นการวางแผน การสร้างความตระหนัก ต่อภาวะร่วมพัฒนาให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทุกคน เนื่องจากระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินนี้เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง
- 1.2 ผู้บริหารและคณะครูจะต้องร่วมกันวิเคราะห์วิสัยทัศน์ และพันธกิจด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาเป็นอันดับแรก
- 1.3 การกำหนดเป้าหมายจะต้องมีความท้าทาย แต่ไม่ยากเกินความสามารถ และมาจากความต้องการของทุกคน ไม่ใช่จากความต้องการของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง
- 1.4 สถานศึกษาจะต้องตรวจสอบความพร้อมด้านปัจจัยหรือทรัพยากรก่อนการกำหนดเป้าหมายหรือกลยุทธ์
- 1.5 ผู้บริหารจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องกำกับ และติดตามการดำเนินงานในทุกขั้นตอนอย่างใกล้ชิด
- 1.6 ต้นสังกัดควรนำระบบนี้มาเป็นเครื่องมือในการกำกับสถานศึกษา เพื่อเสริมพลังการปฏิบัติงานให้กับสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรพัฒนาระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนให้ครอบคลุมทุกระดับการศึกษา และส่งต่อข้อมูล เพื่อการพัฒนานักเรียนรายบุคคลเช่นเดียวกับผลการเรียนด้านพุทธิพิสัยของนักเรียน
- 2.2 ควรพัฒนาแอปพลิเคชันที่รองรับการติดตามข้อมูลจากทุกภาคส่วน เช่น ครอบครัว ต้นสังกัด เพื่อร่วมกันแก้ไขและพัฒนา
- 2.3 ควรพัฒนาแอปพลิเคชันที่รองรับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 2.4 ควรออกแบบระบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายคุณลักษณะ สำหรับรองรับการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนานักเรียนรายบุคคล

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2554). *อุปนิสัยศึกษากับวิชาศึกษาทั่วไป*. การบรรยาย วันที่ 8 มิถุนายน 2554. มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพฯ.

- ณพัทธ์ร เสงสมบูรณ์. (2557). *การนำเสนอแนวทางการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนจากการวิเคราะห์แนวปฏิบัติดี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐจวน คำชिरพิทักษ์. (2557). พัฒนาการมนุษย์กับการแนะแนว. ใน *เอกสารการสอนชุดจิตวิทยาและสังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว* (หน่วยที่ 2, น. 1-61). นนทบุรี : มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.
- โรสนี จริยะมาการ, สุวิมล ว่องวานิช และสร้อยสน สกลรักษ์. (2559). การสร้างความสามารถในการประเมินของครูเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของนักเรียน โดยใช้แนวคิดประเมินแบบเสริมพลังอำนาจและกระบวนการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐาน : การศึกษารายกรณี. *วารสารวิจัย มสศ*, 12(1), 73-92.
- วิชัย ต้นศิริ. (2550). *อุดมการณ์ทางการศึกษา : ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สามลดา.
- สิทธิชัย เจริญพิวัฒนพงษ์. (2552). *การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายใน ตามแนวการบริหารงานแบบมุ่งคุณภาพทั่วทั้งองค์กร สำหรับโรงเรียนอนุบาลเอกชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). *แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Fetterman, D.M., Kaftarian, S.J. and A. Wandersman. (2015). *Empowerment evaluation*. 2nd ed. California : Sage.
- Lunenberg, F.C. (2010). Schools as Open System. *Schooling*, 1(1), 1-5.
- Rossi, P.H., Lipsey, M.W. and H.E. Freeman. (2004). *Evaluation a systematic approach*. 7th ed. California : Sage.
- Stufflebeam, D.L. and others. (1981). *Standard for evaluation of education programs, projects and materials*. The Joint committee on standards for education evaluation. New York : McGraw-Hill.